

Ken je rechten

Handleiding UNICEF bij werkboekje

Ieder kind op de wereld heeft rechten. In het werkboekje 'Ken je rechten' ontdekken leerlingen van 10 tot 12 jaar dat ze rechten hebben, maken ze kennis met deze kinderrechten, leren ze waarom ze rechten hebben en ontdekken ze dat kinderrechten belangrijk zijn.

Wat is UNICEF?

UNICEF (United Nations International Children's Fund) oftewel het Kinderfonds van de Verenigde Naties, werd opgericht in 1946 in de nasleep van de Tweede Wereldoorlog. Het doel van de organisatie is om ieder kind in nood, overal ter wereld, te helpen.

Sinds 1946 heeft UNICEF miljoenen kinderen geholpen in meer dan 190 landen en gebieden. De organisatie zorgt er bijvoorbeeld voor dat ze genoeg te eten en te drinken hebben, dat ze gezond zijn, dat ze verzorgd worden, dat ze naar school kunnen, dat ze beschermd worden, dat ze geholpen worden in geval van oorlog of natuurrampen (bv. aardbevingen), ... Kortom, dat hun rechten worden gerespecteerd.

Kinderrechten

Kinderrechten zijn rechten die minimaal nodig zijn om ervoor te zorgen dat kinderen gezond en veilig kunnen opgroeien. Alle kinderen in de wereld hebben die rechten. Ze zijn vastgelegd in het Kinderrechtenverdrag en gelden voor iedereen onder de 18 jaar.

Terug in de tijd

Kinderrechten zijn er niet altijd geweest. In 1924 werd er voor het eerst iets op papier gezet over kinderrechten in de Verklaring van Genève inzake de Rechten van het Kind. Aanleiding was de ellende die veel kinderen tijdens de Eerste Wereldoorlog hadden meegemaakt. Regeringen werden zich ervan bewust dat kinderen een specifieke bescherming nodig hebben. In de Tweede Wereldoorlog ging het opnieuw mis. Kinderen gingen dood van de honger, door bombardementen of werden vermoord in concentratiekampen.

In 1946 werd UNICEF opgericht als kinderorganisatie van de Verenigde Naties, in eerste instantie voor kinderen die slachtoffer waren van de Tweede Wereldoorlog. De VN kwam in 1948 met de Universele Verklaring inzake de Rechten van de Mens. 11 jaar later, in 1959, werd de een speciale Verklaring voor de Rechten van het Kind uitgebreid en aangenomen.

Nadeel van een verklaring is dat je landen er niet op kunt aanspreken als ze zich niet aan de gemaakte afspraken houden. Daarom kwam de VN in 1978 met het idee om een bindend verdrag te maken. Dat werd het Kinderrechtenverdrag.

Kinderrechtenverdrag

Het Kinderrechtenverdrag is een lijst met afspraken die bijna alle landen in de wereld met elkaar hebben gemaakt. In het verdrag hebben de landen beschreven hoe ze met kinderen moeten omgaan en waar kinderen recht op hebben. In het verdrag staan 54 artikelen met afspraken. Het eerste artikel geeft aan voor wie het verdrag geldt (iedereen van 0-18 jaar), dan volgen 40 artikelen met allerlei rechten. Aan het eind staan artikelen over toezicht en rapportage, zodat de kinderrechten ook echt nageleefd worden.

Het verdrag erkent uitdrukkelijk dat kinderen onder de 18 jaar een volwaardige mensen zijn, met sociale, economische, burgerlijke, culturele en politieke rechten. Deze zijn fundamenteel, bindend en niet-onderhandelbaar.

Er worden ook 4 leidende principes in het verdrag beschreven: non-discriminatie, het belang van het kind, het recht op leven, overleven en ontwikkeling, en eerbiediging van de mening van het kind.

Aan de hoofdtekst zijn bovendien drie facultatieve protocollen toegevoegd. Het eerste heeft tot doel kinderen te beschermen bij gewapende conflicten, het tweede heeft betrekking op de verkoop van kinderen (voor dwangarbeid, illegale adoptie, orgaandonatie, enz.), prostitutie en kinderpornografie. In het derde wordt de internationale procedure

omschreven waardoor elk kind rechtstreeks bij het VN-Comité voor de rechten van het kind een klacht kan indienen wegens schending van zijn of haar rechten, wanneer alle nationale rechtsmiddelen zijn uitgeput.

Wat doet UNICEF met kinderrechten?

UNICEF wordt in het Kinderrechtenverdrag genoemd als de organisatie die controleert of landen zich aan de kinderrechten houden. UNICEF komt op voor de rechten van kinderen.

Deel de werkboekjes uit.

Vraag de leerlingen de cover te bekijken.

Waar denken ze dat dit werkboekje over gaat?

Vraag aan de leerlingen wie weet wat UNICEF is en wat UNICEF doet.

Zie achtergrondinformatie op pagina 2.

Wie heeft weleens gehoord van kinderrechten?

Voor wie zouden die rechten zijn? Voor welke kinderen?

Vaak wordt gedacht dat kinderrechten er zijn voor kinderen in arme landen, maar kinderrechten zijn er voor alle kinderen overal ter wereld. Dus ook voor alle leerlingen in de klas. Dit zullen ze ontdekken in het werkboekje.

Kunnen ze een recht uit het Kinderrechtenverdrag noemen?

In het kinderrechtenboekje bij het werkboekje en op de poster uit het lespakket staat een overzicht van alle rechten. Deze vraag geeft inzicht over de voorkennis van de klas.

Over welke onderwerpen denken ze dat de rechten gaan?

Veel onderwerpen zijn mogelijk. Bijvoorbeeld: voeding, wonen, gezondheid, geloof, ouders, vrienden, mishandeling, oorlog, kinderarbeid, vluchten (zie het rechtenboekje en de kinderrechtenposter).

Pagina 2 en 3 > Lees de tekst.

Opdracht 1

Bij opdracht 1 schrijven de leerlingen drie dingen op waar ze blij van worden. Bij opdracht 2 bedenken ze drie dingen die ze écht nodig hebben.

Opdracht 2

Vraag wie zijn of haar antwoorden met de klas wil delen. Zijn de dingen die de leerlingen bij opdracht 2 genoteerd hebben echt nodig? Of worden er ook onderwerpen genoemd die misschien 'leuk' zijn, maar niet echt nodig?

Doel van deze opdrachten is de leerlingen te laten ontdekken dat dingen die je echt nodig hebt om veilig en gezond te kunnen opgroeien (je rechten) niet hetzelfde hoeven te zijn als dingen die je leuk vindt om te doen of te hebben.

Opdracht 3

Vervolgens maken de leerlingen opdracht 3.

Ze kruisen de dingen aan die je volgens hen echt nodig hebt.

ANTWOORDEN:

Dingen die je echt nodig hebt zijn...

- Een huis om in te wonen.
- Tijd om te doen wat je wil.
- Je eigen mening (en die ook mogen geven).
- Je eigen godsdienst (en die zelf mogen kiezen).
- Een naam, zodat de regering weet dat je bestaat.
- Bescherming tegen discriminatie.
- Informatie uit boeken, van televisie en internet.
- Privacy.
- Liefde en aandacht van je ouders.
- Sporten.
- Kleren.
- Een bed.

Besprek de antwoorden.

Kinderrechtenverdrag

Wat heb je echt nodig om veilig en gezond op te groeien? Daarover zijn afspraken gemaakt. Die noemen we het Kinderrechtenverdrag. Deze afspraken leggen vast hoe we moeten omgaan met kinderen en gelden voor iedereen onder de achttien jaar. Bijna elk land ter wereld heeft deze rechten aanvaard.

Opdracht 4

Bekijk het rechtenboekje of de kinderrechtenposter met alle kinderrechten. Vergelijk dit met jouw lijstje uit opdracht 2. Welke rechten komen terug in jouw lijstje?

1	2	3

Opdracht 5

Waarom is het belangrijk dat er rechten zijn speciaal voor kinderen?

4

Pagina 4

Op de vorige pagina's hebben de leerlingen nagedacht over dingen die leuk zijn en dingen die echt nodig zijn. Lees de tekst. Hang de kinderrechtenposter uit het lespakket op in de klas en deel de kinderrechtenboekjes uit. Geef de leerlingen de tijd om door het boekje te bladeren. Wat zien ze?

Opdracht 4

Bij opdracht 4 vergelijken de leerlingen het lijstje dat ze hebben ingevuld bij opdracht 2 op de vorige pagina met de kinderrechten uit het verdrag. Deze rechten vinden ze in het rechtenboekje en op de poster. Bespreek de antwoorden. Vaak is het even puzzelen onder welk artikel de dingen die ze bij opdracht 2 genoteerd hebben vallen. Geef hiervoor voldoende tijd.

Opdracht 5

Bij opdracht 5 denken de leerlingen na over de vraag waarom het belangrijk is dat er rechten zijn speciaal voor kinderen.

ANTWOORDEN:

- Kinderen zijn burgers die serieus genomen moeten worden. Ze kunnen alleen nog niet voor zichzelf zorgen, of zichzelf beschermen. Daarom hebben ze speciale rechten nodig. Kinderrechten zijn minimumeisen.
- Vraag hoe het volgens de leerlingen zou zijn als er geen kinderrechten waren.

Pagina 5 > Lees de tekst.

Stel na het lezen een paar vragen om te checken of de leerlingen de tekst begrepen hebben.

- Wat is de rol van UNICEF bij kinderrechten?
UNICEF komt op voor de rechten van kinderen en assisteert landen bij het naleven van kinderrechten.
- Hoe lang bestaat het Kinderrechtenverdrag?
Sinds 1989.
- Van welke organisatie is UNICEF een onderdeel?
Van de Verenigde Naties.
- Wie heeft het Kinderrechtenverdrag geschreven?
Alle landen van de wereld hebben meegedacht en meegeschreven (via de VN).

Pagina 6 en 7

Opdracht 6

In de volgende opdrachten ontdekken de leerlingen dat ze elke dag te maken hebben met kinderrechten. Lees de tekst.

De leerlingen kiezen zes momenten die ze meemaken op een dag. In het werkboekje staat dat ze de leukste dag van de week mogen kiezen, maar iedere dag is goed. Bekijk samen het voorbeeld.

Weten de leerlingen welke rechten bij de momenten in het voorbeeld horen?

ANTWOORDEN:

- moment 1** Ik stond op;
artikel 27: je hebt recht op een huis met een bed.
- moment 2** Ik ging ontbijten;
artikel 24: je hebt recht op gezond eten.
- moment 3** Ik trok mijn kleren aan;
artikel 27: je hebt recht op kleding.
- moment 4** Mijn vader bracht me naar voetbal;
artikel 31: je hebt het recht om te spelen.
- moment 5** Ik stuurde mijn beste vriend een berichtje;
artikel 16: je hebt recht op privacy.
Niemand mag jouw berichtjes zomaar lezen.
- moment 6** Mijn moeder haalde me op van voetbal;
artikel 9: je hebt recht op contact met je beide ouders, ook als ze gescheiden zijn.

De leerlingen schrijven hun zes momenten op en vergelijken ze vervolgens met de kinderrechten uit het boekje. Ze proberen vier momenten te koppelen aan een recht. Als dit niet lukt, kiezen ze een of meer andere momenten.

Op pagina 7 tekenen ze de momenten en schrijven eronder welk kinderecht erbij hoort.

Pagina 8 en 9

Alle kinderen hebben dezelfde rechten. In principe zijn al die rechten even belangrijk. Toch kan het per kind verschillen welk recht op een bepaald moment het belangrijkste voor hem of haar is. Daarover gaan de volgende opdrachten. Lees de tekst.

Opdracht 7

De leerlingen maken bij opdracht 7 een top 3 van de rechten die zij het belangrijkste vinden. Ze kunnen gebruik maken van de kinderrechtenposter en van de rechtenboekjes. Daarna leggen ze uit waarom ze die rechten zo belangrijk vinden. Bespreek de antwoorden.

Bij de volgende opdracht schrijven ze op welk recht ze onzin vinden. Op pagina 9 bedenken ze voor wie hun 'onzin-recht' wel belangrijk is en vervolgens wanneer het 'onzin-recht' voor hen ook belangrijk zou worden.

ANTWOORDEN:

- Kinderen geven hun eigen antwoorden.
- Bij de laatste vraag kun je bijvoorbeeld denken aan artikel 20 "Kinderen zonder gezin". Als je bij je ouders woont, lijkt dit artikel niet belangrijk, maar als zij om welke reden dan ook even niet voor je kunnen zorgen, is het heel fijn dat je het recht hebt om opgevangen te worden op een plek waar mensen je beschermen.
Of aan artikel 22 "Kinderen op de vlucht". Als je in een land woont waar vrede is, zal je niet snel nadenken over dit recht, maar als er oorlog komt en je moet vluchten, is het belangrijk dat je geholpen, beschermd en opgevangen wordt in het land waarnaar je vlucht.

Vergelijk de antwoorden van de leerlingen. Zijn er rechten die bij het ene kind in de top 3 van belangrijke rechten staan en voor een andere leerling een 'onzin-recht' zijn?

De leerlingen kijken nog eens naar de kinderrechtenposter in de klas of bladeren door hun rechtenboekje. Ze kiezen een recht uit en maken daar een tekening, gedicht of pakkende zin bij die iets zegt over dat recht. Het is leuk als zoveel mogelijk verschillende artikelen aan bod komen.

Denk je dat jouw 'onzin-recht' voor andere kinderen wel belangrijk kan zijn? Voor welke kinderen dan?

Wanneer zou dat 'onzin-recht' voor jou belangrijk worden? Kun je je een gebeurtenis voorstellen die daarvoor zorgt?

9

Opdracht 8

Bij opdracht 8 'De regels over rechten' beantwoorden de leerlingen de drie vragen.

ANTWOORDEN:

1. Nee, je schendt geen rechten. Je hebt het recht om als groep samen te komen. Maar als je in een groep samenkomt en jullie gaan de kinderen pesten en uitlachen die niet op het feestje mogen komen, dan ben je niet goed bezig! In artikel 15 staat dat je geen andere kinderen mag pesten als je als groep samenkomt!
2. Je schendt zijn rechten. Ieder kind heeft recht op privacy [artikel 16]. Je mag dus niet zomaar in iemands telefoon kijken, iemands dagboek lezen of in iemands huis komen.
3. Niet terecht, hij heeft het recht om zijn eigen taal en cultuur te hebben thuis en je mag hem daarom niet anders behandelen. Maar je kunt natuurlijk wel aan hem vragen of hij voor je wil vertalen wat ze zeggen.

Pagina 10 en 11

Lees de tekst en voorbeeld 1 over Emma.

De leerlingen zoeken op welke rechten botsen.

ANTWOORDEN:

Hier botsen het recht op privacy en de rol van de ouders, die kinderen veilig moeten laten opgroeien en dus beschermen.

Bij de volgende opdrachten schrijven de leerlingen op met wie ze het eens zijn en bedenken ze hoe Emma en haar moeder dit samen kunnen oplossen, zonder rechten te schenden.

ANTWOORDEN:

Bijvoorbeeld: ze kunnen samen afspraken maken, bespreken wat het probleem is en allebei een oplossing aandragen waarmee ze kunnen leven. Bijvoorbeeld: Emma laat haar moeder 1x per dag haar berichtjes lezen, maar haar moeder mag niet zomaar haar telefoon pakken.

Bespreek de antwoorden en lees de tekst onderaan pagina 10.

Opdracht 9

Hebben de leerlingen weleens zoiets meegemaakt? Botsten er toen ook kinderrechten? Welke? Bespreek de antwoorden en lees voorbeeld 2 van Jack. De leerlingen maken de opdrachten.

ANTWOORDEN:

- Hier botsen het recht om bij ouders te wonen en op te groeien en het recht op een goede opvoeding en eventueel het recht om je mening te geven/gehoord worden.
- Ja, dat mag, als ouders echt niet goed voor hun kinderen kunnen zorgen (zie artikel 9). In artikel 3 staat verder: het belang van het kind wil niet zeggen dat er gebeurt wat jij wilt, maar wat het beste is voor jouw welzijn.

Botsende rechten voorbeeld 2

Jack (12):

"Ik woon niet meer thuis, maar bij een pleeggezin. Mijn ouders kunnen nu even niet goed voor me zorgen. Dat snap ik wel, maar ik wil zo hard om. Ik wil gewoon weer terug naar huis, want ik mijn eigen kamer heb en weer mijn vrienden zijn. Waarom mag ik niet zelf bepalen waar ik woon?"

Welke rechten tussen hier?

Mag Jack uit huis worden geplaatst, ook als hij dat zelf niet wil?

Fahdi (14):

"Mijn vader heeft een winkel en ik vind het leuk om hem te helpen na schooltijd. Als ik niet in de winkel sta, moet ik op het voetbalveld. Ik heb een heel goede speler. Eigenlijk heb ik niet meer zo veel tijd om huiswerk te maken of met vrienden of te spreken."

Maar ja, daar mag ik toch naar school?"

Wat vind jij van Fahdi's keuze om na school alleen te voetballen of te werken?

Welke rechten tussen hier?

Wat zou de vader van Fahdi moeten doen, denk je?

Botsende rechten voorbeeld 3

11

Bespreek de antwoorden en lees voorbeeld 3 van Fahdi. De leerlingen maken de opdrachten.

ANTWOORDEN:

- Hier botsen het recht op vrije tijd, het recht op je eigen mening, het recht op goed onderwijs/informatie en het recht op spelen.
- Bijvoorbeeld: de vader van Fahdi zou met hem kunnen praten en goed naar Fahdi luisteren of hij het helpen in de winkel echt leuk vindt en of hij wel genoeg tijd heeft voor zijn huiswerk. Zijn vader moet volgens artikel 18 ook zorgen dat Fahdi naar school kan. Daar hoort huiswerk maken (helaas) bij.

EXTRA OPDRACHT:

Geef de leerlingen een stelling die samenvalt met een kinderrecht. Laat ze de stelling verdedigen door gebruik te maken van een recht. Bijvoorbeeld:

- Als ik iemand in de klas niet leuk vind, mag ik dat zeggen. Ik ben vrij om mijn mening te geven.
- In de klas moeten we Kerst én het Suikerfeest vieren. Want iedereen heeft recht op vrijheid van godsdienst.
- Ik moet zelf leren omgaan met social media, dus het is niet goed als mijn ouders meekijken.
- Als kind mag ik zelf bepalen hoe laat ik naar bed ga.
- Als een kind een ander kind pest, moet de hele klas gestraft worden.

Het kind krijgt eerst (maximaal een minuut) de tijd om de stelling te verdedigen. Vervolgens mag een andere leerling zeggen waarom hij/zij het niet met de stelling eens is, of andere argumenten aandragen die de stelling juist ondersteunen.

Vraag de leerlingen wat volgens hen belangrijk is voor een goede discussie en bewaak als leerkracht de regels die afgesproken worden. Denk bijvoorbeeld aan: zorg dat de leerlingen naar elkaar luisteren, elkaar laten uitpraten, argumenten noemen, respectvol zijn naar elkaar, duidelijk praten, anderen aankijken et cetera.

Daar dat ik zelf mocht bepalen welke rechten je had. Dat was een heel spannend, maar ik was zo blij. Mijn ouders waren zo blij dat ik het zelf had gedaan. Het was er dat moment dat ik het had.

Als ik de baas zou zijn...

Opdracht 10

Thuisrechten

Daar dat ik zelf mocht bepalen welke rechten je had. Dat was een heel spannend, maar ik was zo blij. Mijn ouders waren zo blij dat ik het zelf had gedaan. Het was er dat moment dat ik het had.

Schoolrechten

Daar dat ik zelf mocht bepalen welke rechten je had. Dat was een heel spannend, maar ik was zo blij. Mijn ouders waren zo blij dat ik het zelf had gedaan. Het was er dat moment dat ik het had.

Pagina 12 en 13 > Lees de tekst.

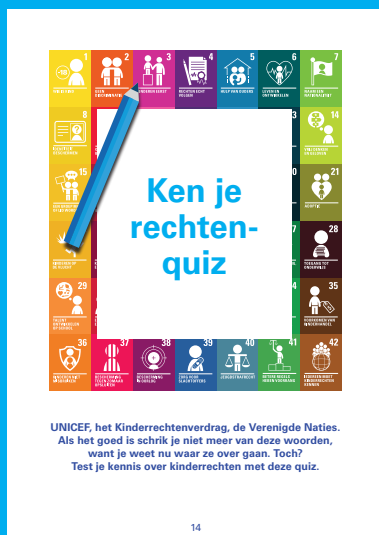
Opdracht 10

De leerlingen bedenken bij opdracht 10 'Thuisrechten' welke rechten ze zouden invoeren als zij het voor het zeggen zouden hebben. Eerst bedenken ze vijf rechten voor thuis, dan vijf voor op school.

ANTWOORDEN:

- Kinderen geven hun eigen antwoorden.
- Voor thuis bijvoorbeeld: het recht om uit te slapen, het recht om te eten wat je wilt, het recht om de hele dag te gamen of tv te kijken, het recht om elke dag met een vriend af te spreken, het recht om te zeggen wat je wilt tegen je ouders, het recht om zelf te bepalen of je opruimt, et cetera.
- Voor op school bijvoorbeeld: het recht om alleen lessen te doen die je leuk vindt, het recht op thuisonderwijs, het recht op andere schooltijden, het recht om je eigen leraar kiezen, recht op een bed in de klas, of op een gsm tijdens de les, et cetera.

De leerlingen kiezen bij de opdracht rechts één schoolrecht dat ze graag zouden willen hebben en beantwoorden de vragen. Bespreek de antwoorden.

Pagina 14 en 15

Opdracht 11

Op deze pagina's testen de leerlingen de kennis die ze hebben opgedaan in het werkboekje. Ze beantwoorden de vragen. Let op: bij sommige vragen zijn meerdere antwoorden mogelijk.

ANTWOORDEN:

- 1 A en D
- 2 B, C en E
- 3 A, B, C, D en E zijn allemaal goed.
- 4 A en C
- 5 B
- 6 C
- 7 A, B en C zijn allemaal goed.

Bespreek de antwoorden. Als leerlingen minder dan vijf vragen goed hebben, kunnen ze nog even oefenen met het werkboekje. Meer dan vijf vragen goed, maakt de leerling een kinderrechtenkenner.

Pagina 16

Opdracht 12

Op de zoekplaat zijn elf kinderrechten te vinden. Weten ze om welke rechten het gaat? De leerlingen mogen het kinderrechtenboekje en de poster gebruiken.

ANTWOORDEN:

- Hulp van ouders (artikel 5)
- Naam en nationaliteit (artikel 7)
- Opgroeien bij ouders (artikel 9)
- Vrij je mening geven (artikel 13)
- Vrij denken en geloven (artikel 14)
- Privacy beschermen (artikel 16)
- Toegang tot informatie (artikel 17)
- Gezondheid, water, eten en milieu (artikel 24)
- Voeding, kleding, veilig huis (artikel 27)
- Toegang tot onderwijs (artikel 28)
- Spel en vrije tijd (artikel 31)

Lees de tekst 'Als het misgaat'. Kinderen zien wat ze kunnen doen als hun rechten geschonden worden:

- Bespreek het met iemand die je vertrouwt, zoals je ouders of je leraar.
- Mail of bel naar organisaties als Awel, www.awel.be of JAC www.caw.be/jac/
- Bel of mail naar de klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat. Kijk op www.kinderrechten.be/jongeren

Wil je aan de slag met kinderrechten en kinderrechteneducatie? Ontdek al het educatief materiaal op www.unicef.be/nl

